

BAB III

MÉTODE PANALUNGTIKAN

Métode panalungtikan téh mangrupa salah sahiji cara ilmiah pikeun nyangking data nu miboga udagan jeung mangpaat nu tangtu. Dumasar kana éta hal, kagiatan panalungtikan kudu dumasar kana ciri paélmuan nya éta rasional, empiris, jeung sistematis. Rasional hartina kagiatan panalungtikan dilakukeun ku cara hal-hal nu asup akal, data nu ditéangan mangrupa data empiris (bisa ditalungtik) sarta miboga kritéria nu tangtu mangrupa data anu valid, jeung ngagunakeun léngkah-léngkah anu sipatna logis jeung sistematis (Sugiyono, 2013, kc. 2).

Ieu Panalungtikan kaasup kana panalungtikan kualitatif kalawan pamarekan étnografi nu maké métode déskriptif analitik. Dina ieu métode medar ngeunaan pasualan-pasualan nu ditalungtik sacara jéntré. Métode panalungtikan ieu ngagunakeun cara ngumpulkeun data jeung nganalisis sacara kritis kana data-data nu ditalungtik, saluyu jeung fakta-fakta nu kacangkem nalika panalungtikan.

Métode déskriptif analisis étnografi dipilih pikeun nganalisis kelompok kasenian. Prosés panalungtikan nu ngagunakeun stratégi étnografi téh sifatna fleksibel, saluyu jeung kondisi panalungtikan dina ngaréspon kajadian-kajadian nalika lumangsungna panalungtikan di lapangan. Métode déskripsi étnografi, dipilih pikeun nganalisis kelompok kasenian. Prosés panalungtikan nu ngagunakeun stratégi étnografi téh sifatna fleksibel. Saluyu jeung kondisi panalungtikan dina ngaréspon kajadian-kajadian nalika lumangsungna panalungtikan di lapangan. Saperti anu ditétélakeun ku Creswell (2012, kc.20) ngeunaan strategi étnografi, nya éta:

“Etnografi merupakan salah satu strategi penelitian kualitatif yang di dalam penelitiannya menyelidiki suatu kelompok kebudayaan di lingkungan yang di alamiah dalam periode yang cukup lama dalam pengumpulan data utama, data observasi dan data wawancara. Proses peneitian fleksibel dan biasanya berkembang sesuai kondisi dalam merespon kenyataan-kenyataan hidup yang dijumpai dilapangan.”

Riyani Sukmana, 2016

STRUKTUR JEUNG AJÉN ÉSTÉTIS DINA KASENIAN PENCA SILAT PAGURON PUSAKA MEKAR PUTRI DOMAS DI DÉSA CIKAHURIPAN KECAMATAN LÉMBANG KABUPATEN BANDUNG BARAT PIKEUN BAHAN PANGAJARAN MACA BAHASAN DI SMA KELAS XII

Universitas Pendidikan Indonesia | repository.upi.edu | perpustakaan.upi.edu

Téhnik ngumpulkeun data panalungtikan dicangking ngaliatan wawancara, obsérvasi, studi literatur jeung dokuméntasi saperti anu ditétélakeun ku Bugin (2010, kc.107), nya éta:

“Berdasarkan manfaat empiris, bahwa metode pengumpulan data kualitatif yang paling independen terhadap semua metode pengumpulan data dan teknik analisis data adalah metode wawancara mendalam, observasi partisipasi, bahan dokumentasi, serta metode-metode baru seperti metode bahan visual dalam metode penelusuran bahan internet.”

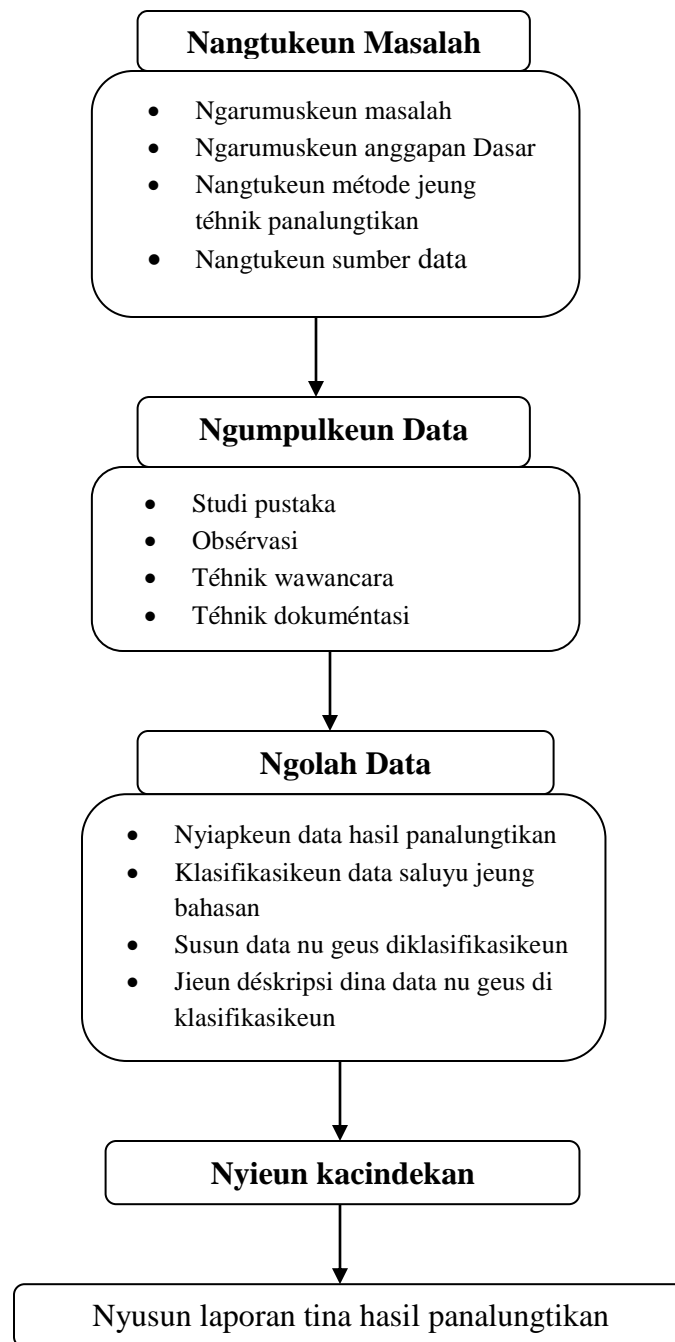
Nurutkeun Bogdan jeung Taylor (dina moleong, 2007, kc.4), métode kualitatif nya éta prosedur panalungtikan anu ngahasilkeun data déskriptif nu mangrupa data tinulis atawa data lisan ti jalma atawa kelompok-kelompok kasenian nu ditalungtik. Dina panalungtikan kualitatif sok dipaké ogé istilah déskriptif.

3.1 Desain panalungtikan

Dumasar kana pamarekan anu dipaké nya éta étnografi, ieu panalungtikan ogé ngagunakeun désain étnografi.

Désain panalungtikan mangrupa rarancang nu digunakeun pikeun ngalaksanakeun panalungtikan. Tujuanana nya éta gambaran ngeunaan léngkah-léngkah anu dilaksanakeun dina panalungtikan, ti mimiti tatahar nepi ka nyieun kacindekan jeung laporan. Désain dina ieu panalungtikan nya éta digambarkeun saperti ieu di handap.

Bagan 3.1 Desain Panalungtikan

3.2 Lokasi jeung Sumber Data Panalungtikan

Lokasi jeung subjek panaungtikan nya éta ieu di handap.

3.2.1 Lokasi

Ieu lokasi panalungtikan pernahna di Kampung Karamat RW 07 RT 04 Désa Cikahuripan Kecamatan Lembang Kabupatén Bandung Barat. Sacara topografis, kampung Karamat kaasup daérah daratan luhur. Suhu alam di kampung Karamat téh aya dina kaayaan tiis. Daérahna masih kénéh asri, sanajan aya hiji pabrik tapi teu ngagangu kana suhu nu di kampung Karamat. Kampung Karamat, Désa Cikahuripan téh miboga wates wilayah nya éta di kalér diwatesan ku perhutani Kabupatén Subang, di kidul diwatesan ku Desa Gudang Kahuripan Kecamatan Lembang, di wétan di watesan ku Désa Jayagiri Kecamatan Lembang, jeung di kulon diwatesan ku Desa Sukajaya Kecamatan Lembang.

Numutkeun data nu aya di Désa Cikahuripan taun 2015, jumlah pendudukna nya éta aya 11.366 urang, penduduk lalaki aya 5.569 urang, penduduk awéwé aya 5.288 urang. Tina jumlah penduduk nu 11.366 téh, dibagi deui jadi 3.406 jumlah kepala keluarga

Pakasaban masarakat Désa Cikahuripan, hususna di Kampung Karamat lolobana nya éta petani sayur jeung peternak. Ieu hal saluyu jeung data nu aya di désa Cikahuripan, jumlah kepala keluarga nu miboga lahan pertanian aya 1200 kepala keluarga. Salian ti petani, aya ogé anu pakasabanna ngingu ingon-ingon. Di Désa Cikahuripan, kurang leuwih aya 994 urang nu ngingu sapi, jumlah populasina aya 3.011 sapi. Dina sataun, désa Cikahuripan bisa meunang susu sapi nepi ka 2.160.000,- kg. Tina data nu geus kapaluruh tadi, kasimpulanna masarakat di désa Cikahuripan téh ampir 3/4 miboga pakasaban.

Jenjang pendidikan masarakat Kampung Karamat Désa Cikahuripan téh nya éta ti mimiti TK, SD, SMP, SMA, nepi ka paguron luhur, tapi masarakat désa Cikahuripan lolobana tamatan SD. Ieu hal saluyu jeung data nu kapaluruh di désa Cikahuripan. Agama jeung kapercayaan masarakat désa Cikahuripan, umumna nganggem Agama Islam. Basa nu digunakeun dina hirup kumbuh sapopoé di

Riyani Sukmana, 2016

STRUKTUR JEUNG AJÉN ÉSTÉTIS DINA KASENIAN PENCA SILAT PAGURON PUSAKA MEKAR PUTRI DOMAS DI DÉSA CIKAHURIPAN KECAMATAN LÉMBANG KABUPATÉN BANDUNG BARAT PIKEUN BAHAN PANGAJARAN MACA BAHASAN DI SMA KELAS XII

Universitas Pendidikan Indonesia | repository.upi.edu | perpustakaan.upi.edu

Kampung Karamat désa Cikahuripan nya éta ngagunakeun basa Sunda. Tapi salian ti basa Sunda, aya ogé nu ngagunakeun basa nasional (basa Indonésia)

3.2.2 Subjek Panalungtikan

Nu jadi subjek panalungtikan nya éta Kasenian Penca Silat Pusaka Mekar Putri Domas nu aya di kampung Karamat Rt 04, Rw 07 Désa Cikahuripan Kecamatan Lembang Kabupatén Bandung Barat.

Paguron penca silat Pusaka Mekar Putri Domas miboga opat guru, genep nayaga jeung lima puluh murid. Penca silat Pusaka Mekar Putri Domas miboga lima jurus Syahbandar diantaranya, jurus tunggal, jurus gabungan, jurus rasa, jurus “pernapasan”, jurus inti kakuatan/tanaga, jeung jurus éstétika. Lima jurus éta disebut ogé “angkat junjung” nu ngaliwatan dua puteran nya éta “séntrifugal” maksudna ieu puteran téh naék ka luhur saperti angin nu muih, sedengkeun “sentripéntal” nya éta gerakan nu ngalabuhkeun lawan ka handap saperti cai nu muih.

3.2.3 Sumber Data

Dina panalungtikan ieu, nu dijadikeun sumber data téh nya éta buku jeung narasumber. Buku mangrupa sumber nalika nyaluyukeun hasil panalungtikan jeung data anu kapaluruh di lapangan, salian ti éta nyaluyukeun ogé jeung tiori-tiori inohong nu saluyu jeung bidang garapanna. Salian ti buku aya ogé data anu kapaluruh di lapangan, ieu data biasana mangrupa hasil tina wawancara jeung sababaraha narasumber. Ieu data mangrupa data anu asli, sabab nalika proses nyangkemna ieu data téh langsung ti narasumberna jeung turun langsung ka lapangan. Narasumber anu mindeng diwawancara téh nya éta pupuhu paguron, guru penca silat, jeung murid-murid nu aya di paguron PMPD.

3.3 Ngumpulkeun Data

3.3.1 Instrumén Panalungtikan

Instrumén panalungtikan nya éta alat atawa fasilitas nu dipaké ku nu nalungtik dina ngumpulkeun data pikeun mantuan panalungtik sangkan leuwih babari jeung hasilna leuwih nyugemakeun, lengkep jeung sistematis sangkan leuwih babari diolah. Aya sababaraha instrumen panalungtikan nya éta angkét, chek list, pedoman wawancara jeung pedoman panalungtikan (Arikunto, 2010, kc.203).

Instrumen nu dipaké dina ieu panalungtikan nya éta HP. HP dijadikeun alat pikeun ngajanjian narasumber jeung salat rékam sora nalika ngawawancara. Aya ogé kaméra digital, pikeun ngarékam nalika prosés panalungtikan. Aya ogé pedoman wawancara sangkan ngagampangkeun panalungtik nalika ngawawancara narasumber.

1. Handphone, salah sahiji alat nu digunakeun nalika panalungtikan. Saluyu jeung fingsi hp nu mangrupa alat komunikasi, hp didieun di gunakeun pikeun alat komunikasi jeung narasumber. Salian ti dijadikeun alat komunikasi, hp ogé bisa jadi alat pikeun ngarékam nalika prosés wawancara sakaligus jeung ngadokuméntasikeun data-data nu aya di lapangan nu mangrupa foto.
2. Kamera digital, digunakeun pikeun ngarékam, boh dina wangun video, boh dina wangun gambar atawa foto.
3. Pedoman wawancara, dipaké pikeun nyangking informasi lisan. Pedoman wawancara kudu aya sangkan dina prosés panalungtikan bisa lancar, saluyu jeung data anu dibutuhkeun.

Pedoman Wawancara

1. Biodata informan

- 1) Wasta :
- 2) Umur :
- 3) Pakasaban :
- 4) Kalungguhan :

Riyani Sukmana, 2016

STRUKTUR JEUNG AJÉN ÉSTÉTIS DINA KASENIAN PENCA SILAT PAGURON PUSAKA MEKAR PUTRI DOMAS DI DÉSA CIKAHURIPAN KECAMATAN LÉMBANG KABUPATEN BANDUNG BARAT PIKEUN BAHAN PANGAJARAN MACA BAHASAN DI SMA KELAS XII

Universitas Pendidikan Indonesia | repository.upi.edu | perpustakaan.upi.edu

5) Atikan :

6) Alamat :

2. Daftar patarosan jang guru jeung nu ngadegkeun paguron

- 1) Sajarah kasenian Penca Silat Paguron Pusaka Mekar Putri Domas.
 - Kumaha kasang tukang lahirna penca Silat Paguron Pusaka Mekar Putri Domas?
 - Naon nu ngalantarankeun paguron ieu diadegkeun?
 - Naha bet dingaranan Pusaka Mekar Putri Domas?
- 2) Kondisi atawa kaayaan Paguron Pusaka Mekar Putri Domas.
 - Kumaha perhatian pamaréntah kana kasenian penca silat Pusaka Mekar Putri Domas?
 - Kumaha respon masarakat kana kasenian penca silat pusaka mekar putri domas?
- 3) Kagiantan di Paguron Pusaka Mekar Putri Domas.
 - Iraha waé jadwal latihan penca silat Pusaka Mekar Putri Domas?
 - Naon waé kagiatanna?
 - Dimana tempatna?
- 4) Jurus jeung gerakan di Paguron Pusaka Mekar Putri Domas.
 - Jurus jeung gerakan naon waé nu dipaké di Paguron Pusaka Mekar Putri Domas?
 - Istilah naon waé nu aya dina gerakan penca silat Pusaka Mekar Putri Domas?
 - Kumaha prak-prakan nalika latihanna?
- 5) Waditra jeung raksukan di Paguron Pusaka Mekar Putri Domas.
 - Waditra naon waé nu sok dipaké dina kasenian penca silat Pusaka Mekar Putri Domas?
 - Kumaha raksukan nu dipaké dina kasenian penca silat pusaka mekar

Riyani Sukmana, 2016

STRUKTUR JEUNG AJÉN ÉSTÉTIS DINA KASENIAN PENCA SILAT PAGURON PUSAKA MEKAR PUTRI DOMAS DI DÉSA CIKAHURIPAN KECAMATAN LÉMBANG KABUPATEN BANDUNG BARAT PIKEUN BAHAN PANGAJARAN MACA BAHASAN DI SMA KELAS XII

Universitas Pendidikan Indonesia | repository.upi.edu | perpustakaan.upi.edu

putri domas?

- Aya properti atawa pakarang teu dina kasenian penca silat Pusaka Mekar Putri Domas?

6) Ciri has husus nu aya di Paguron Pusaka Mekar Putri Domas.

- Naon nu jadi cirri has dina kasenian penca silat Pusaka Mekar Putri Domas?
- Kumaha karakteristik kasenian penca silat Pusaka Mekar Putri Domas?
- Dina jurus jeung gerakan aya teu ciri has na nu ngabédakeun paguron ieu jeung paguron séjénna?
- Dina wadirta aya teu ciri has na nu ngabédakeun paguron ieu jeung paguron séjénna?
- Dina raksukan aya teu ciri has na nu ngabédakeun paguron ieu jeung paguron séjénna?
- Dina properti aya teu ciri has na nu ngabédakeun paguron ieu jeung paguron séjénna?

7) Aliran nu cokot ku Paguron Pusaka Mekar Putri Domas.

- Dina kasenian penca silat Pusaka Mekar Putri Domas naha mikawanoh ayana aliran-aliran penca silat atawa henteu?
- Aliran nu dicokot ku paguron Pusaka Mekar Putri Domas aliran naon ?
- Naha paguron Pusaka Mekar Putri Domas téh milu cabang ka batur atawa geus mandiri ?
- kiblat dina kasenia penca silat Pusaka Mekar Putri Domas téh ka Paguron mana?

8) Tempat manggung.

- Biasana kasenian penca silat Pusaka Mekar Putri Domas ieu sok manggung di acara naon waé?

• Kumaha respon masakrat nalika ninggal ieu kasenian penca Silat Pusaka Mekar Putri Domas? • Kumaha eksistensi penca silat Pusaka Mekar Putri Domas jeung kasenian-kasenian nu aya di daérah Lembang hususna?
3. Daftar patarosan jang murid.
• Naon mangpaatna diajar penca silat di Paguron Pusaka Mekar Putri Domas? • Kumaha respon sepuh kana penca silat Pusaka Mekar Putri Domas? Naha ngawidian atawa henteu? • Kagiatan penca silat Pusaka Mekar Putri Domas ieu ngaganggu teu kana sakola ?

3.3.2 Téhnik Ngumpulkeun Data

Téhnik panalungtikan nu digunakeun pikeun ngumpulkeun data dina ieu panaluntikan nya éta observasi, ngawawancara, dokuméntasi, jeung catetan lapangan.

3.3.2.1 Tehnik Wawancara

Wawancara mangrupa paguneman anu dimaksud pikeun ngahontal hiji udagan. Bugin (2010, kc.108), nétélakeun yén:

“ wawancara mendalam secara umum adalah proses memperoleh keterangan untuk tujuan penelitian dengan cara tanya jawab sambil bertatap muka antara pewawancara dengan informan atau dengan orang yang sedang di wawancarai, dengan atau tanpa menggunakan pedoman wawancara, di mana pewawancara dan informan terlibat dalam kehidupan social yang relative lama”

Riyani Sukmana, 2016

STRUKTUR JEUNG AJÉN ÉSTÉTIS DINA KASENIAN PENCA SILAT PAGURON PUSAKA MEKAR PUTRI DOMAS DI DÉSA CIKAHURIPAN KECAMATAN LÉMBANG KABUPATEN BANDUNG BARAT PIKEUN BAHAN PANGAJARAN MACA BAHASAN DI SMA KELAS XII

Universitas Pendidikan Indonesia | repository.upi.edu | perpustakaan.upi.edu

Wawancara kualitatif dilaksanakeun nalika panalungtik boga maksud pikeun nyangking pangaweruh ngeunaan ma'na-ma'na subjektif biasana sok dipatalikeun jeung topik nu ditalungtik.

3.3.2.2 Téhnik Obérvasi

Obsérvasi nya éta téhnik ngumpulkeun data ku cara ngalakukeun panalungtikan sacara langsung kana subjek nu rék ditalungtik. Téhnik obsérvasi dipaké pikeun nyangking gambaran ngeunaan kasenian penca silat Pusaka Mekar Putri Domas sarta pikeun ngumpulkeun data ngeunaan kumaha sajarahna, kamekaranna, fungsina, sarta prak-prakan dina kasenian penca silat Paguron Pusaka Mekar Putri Domas di Dasa Cikahuripan Kecamatan Lémbang Kabupatén Bandung Barat.

3.3.2.3 Téhnik Dokuméntasi

Métode dokumentasi mangrupa salah sahiji cara pikeun ngumpulkeun data. Dokuméntasi digunakeun pikeun ngadokuméntasikeun kumaha prak-prakan panalungtikan, jeung ngadokuméntasikeun naon waé nu ditalungtik ti mimiti nepi ka ahir

d. Téhnik catetan Lapangan

Dina catetan lapangan panalungtik ngalakukeun panalungtikan ku cara nyieun catetan ringkes ngeunaan sagala peristiwa anu katinggali jeung kadéngé salila lumangsungna panalungtikan.

3.4 Téhnik Analisis Data

Miles jeung Huberman (dina Sugiyono, 2013, kc.247) nétélakeun yén aktivias dina analisis data kualitatif digunakeun sacara interfektif jeung lumangsung sacara tuluy-tumuluy nepi ka bérés. Aktivitas dina analisis data nya éta *data Reduction, data display, jeung conclusion drawing/ verification*.

a. *Data Reduction (redukdi data)*

Reduksi data nya éta prosés analisis anu dilakukeun pikeun nerjemahkeun, ngagolongkeun, jeung ngarahkeun kana hasil panalungtikan ku cara mokuskeun kana hal-hal anu dianggap penting ku panalungtik, bisa disebut ogé yén réduksi data miboga udagan pikeun nyangking pamahaman kana data anu geus dikumpulkeun dina hasil catetan lapangan ku cara ngarangcum jeung ngaklasifikasikeun saluyu jeung aspék-aspék masalah nu ditalungtik.

b. *Data Display (penyajian data)*

Penyajian data (data display) nya éta informasi nu bakal méré gambaran ka panalungtik sacara komprehensif, bisa disebut data sacara terperinci jeung komprehensif kalayan néangan pola hubunganna.

Penyajian data nu disusun sacara singget, jelas jeung rinci nu sakabéhna ditalungtik, Saterusna penyajian data disajikeun dina bentuk uraian laporan saluyu jeung data hasil panalungtikan nu dicangking.

c. *Conclusion Drawing Verifikation*

Conclusion Drawing Verifikation mangrupa usaha pikeun néangan harti, ma'na, penjelasan anu dilakukeun ngaliwatan data-data anu geus dianalisis ku cara néangan hal-hal nu penting. Kacindekan ieu disusun dina bentuk pertanyaan singkat jeung gampang dumasar kana udagan panalungtikan.

Ieu mangrupa prosédur anu dilakukeun panalungtik dina prak-prakan panalungtikan. Ku cara ngagunakeun tahapan-tahapan ieu, dipiharep panalungtikan nu dilakukeun téh bisa nyangking data jeung nyomponan kana kritéria panalungtik nya éta derajat kapercayaan, maksudna data anu dicangking bisa dipercaya jeung dipertanggungjawabkeun kabenerannana.